

קטע מתוך הספר: מקטוביץ ועד הגירות

פרקים בתולדות אגודת ישראל ונוטרי דרכיה – פרספקטיבות חדשות

האם רק מיעוט קטן מתוך חברי מועצה"ת חתם לבחירות בתש"ט?

כותב וינמן בעמוד 137:

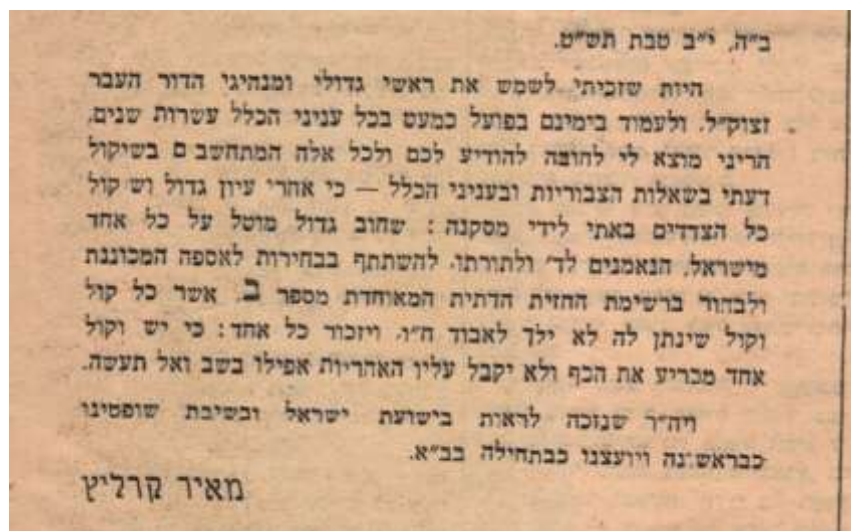
"... יחד עם זאת ברור, שאין לראות בכרוזים אלו משום הוראת מועצת גדולי התורה ו/או החלטתם שחייבים ו/או שמתר ו/או שמצוה ו/או שאין עבירה בהשתתפות בבחירות, ושתיים הן הסיבות לכך:

א. מתוך 19 חברי מועצת גדולי התורה שנבחרו בפ"ת בתש"ד או ממלאי מקומם כאדמורי"ם, חתמו רק שבעה. האדמורי"ם מגור, מסדיגורא מבלז ומטשורטקוב על כרוז האדמורי"ם המבקש להצביע, והרבנים ורנר סורוצקין וכהנמן על אחד משני הכרוזים האחרים. הגאונים החזון איש, הרב מברסק, הרב קליין, רא"ז מלצר, א"י פינקל, יעקב חי זריהן, עזרא עטיה, מפורת יוסף, עקיבא סופר מפרשבורג ומאיר קרליץ לא חתמו. כ"כ לא חתם הרב מטשיבין ר"ב וידנפלד, שנבחר לוועד הפועל של מועצת גדולי התורה במריבד תש"ז. כלומר רק מיעוט קטן חתם, רוב חברי מועצת גדולי התורה באותה תקופה ככל לא חתמו על כרוז או על הוראה מחייבת בכל הקשור לבחירות, ויש כמובן לראות בכך הסתייגות מהכרוז ו/או מהבחירות.

איני רוצה להיכנס לשאלת משקלם האישי של החותמים על הכרוז לעומת אלו שאינם חתומים עליו. איני מוסמך לשקול, והאמת תורה דרכה. עד כאן לשון וינמן.

נתחיל עם השקרים הלבנים והברורים:

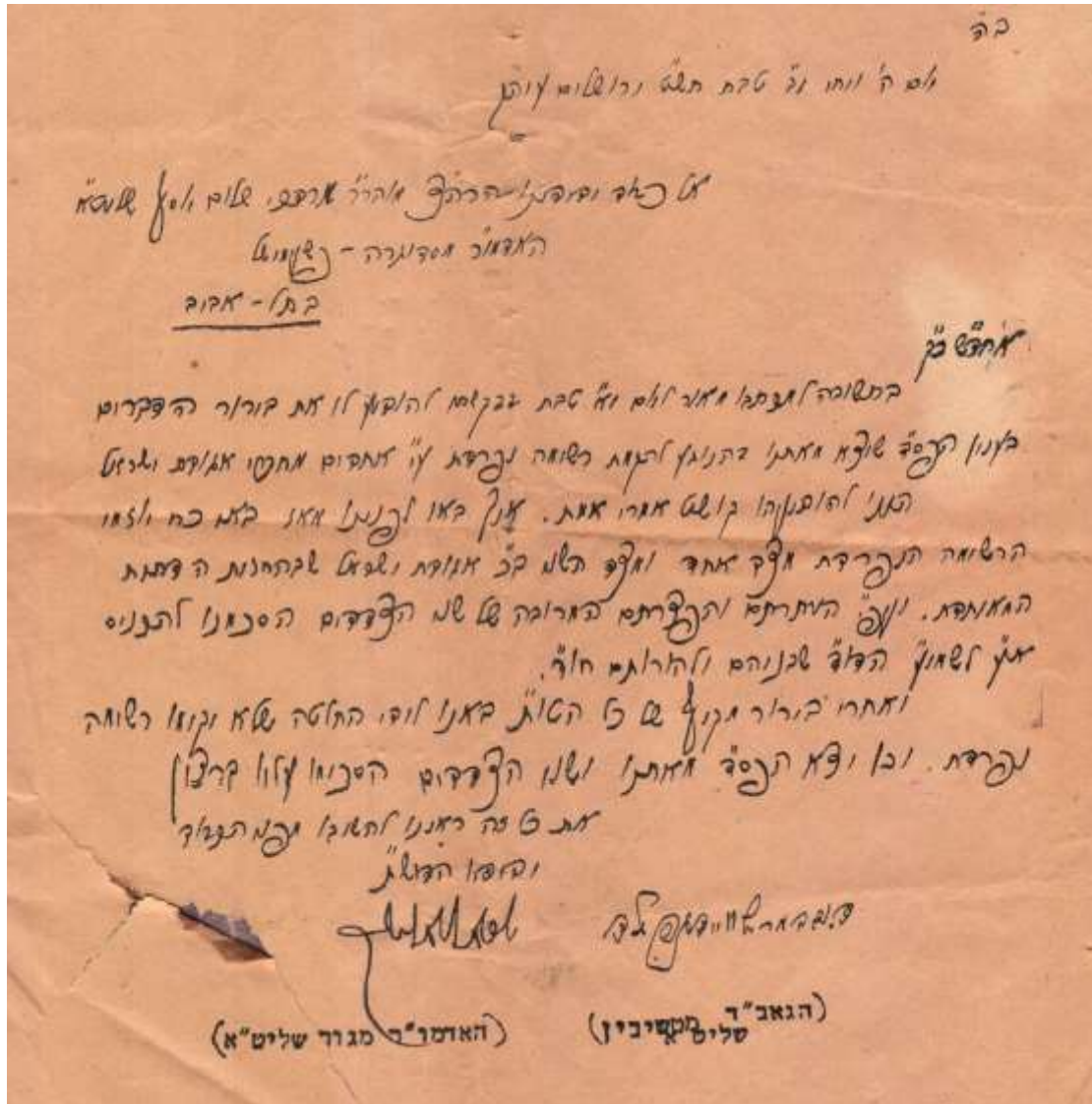
הנה מכתבו וחתימתו של הרב מאיר קרליץ בבחירות אלו. מכתב זה פורסם גם בשערים, וגם ב'המבשר' כ"ב טבת תשט. אבל וינמן, כידוע, לא מצא את כל הכרוזים הקוראים להצביע בבחירות, אלא רק את ה'זיזים' של האחרים.

גם את דעתו של הרב מטשיבין, לא מצא וינמן בכתובים. מבחינתו הוא לא קיים בבחירות אלו.

אך הנה זה פלא, הרב מטשיבין חותם בחתימת ידו, על פסק דין, כלשונו, שאין להקים מפלגה אחרת מלבד החזית הדתית המאוחדת... לא רק שהוא מתיר ללכת לבחירות, אלא הוא אף אוסר להקים מפלגה אחרת. גם חתימה זו לא נמצאה על ידי וינמן.

הנה צילום המכתב:

ואם תרצה לדון לכף זכות את וינמן שפשוט לא היה לו מכתב זה, ראשית, מכתב זה התפרסם בהמבשר טז טבת תשט, שנית, בעמוד 76 מצא וינמן לנכון אפילו לצטט מפרוטוקול הפגישה של הרב מטשיבין, (וגם שם בהערה סילף כדרכו ואין כאן מקומו), כך שידע גם ידע על קיום הפרוטוקול.

חוקר הגון, היה מפנה למסמך זה.

מדוע אם כן הוא השמיט בדיוק את שני הרבנים האלו? לא בחינם. בהמשך נספר מדוע.

כעת לעצם החלטתו שזקוקים לרוב ורוב נוצר אך ורק דרך חתימות. בשאר מקומות בספר, לא דרש וינמן מגדולי ישראל שיחתמו על כרוז, אלא שיחוו את דעתם. כאן לפתע בבחירות, הוא דורש חתימה על הכרוז. כל הוראה אחרת בקשר לבחירות, אינה מספיקה. ליתר דיוק היא מספיקה בשביל לקבוע כי "יש כמוכן לראות בכך הסתייגות מהכרוז ו/או מהבחירות".

החוקר הנכבד, בשביל להמעיט את ה'חותמים' למען הבחירות, אינו מספר כעת מה היתה דעתם של גדולים אלו ומה הורו בקשר לבחירות. יש להדגיש שמדובר בבחירות ראשונות במדינה, ואכן בבחירות שלאחר מכן חתמו עוד רבים נוספים (שהורו ע"כ בע"פ בבחירות אלו, כמו הגרא"ז למשל) על כרוז.

כך למשל מסתיר וינמן בנקודה זו את דעת יו"ר מועצת גדולי התורה הגאון רבי איסר זלמן מלצר.

הוא מתעלם מכך, שהקורא הסקרן יגיע גם לעמוד 179 בספרו שם הוא מצטט את דבריו מלאי הענווה של הגרא"ז מלצר ממכתב מקורבו הרב אברהם הלל גולדברג שנשלח למועצת גדולי התורה:

"אני מבקשך למסור בשמי להרי"מ ליון שבעצם אני מסכים לדעתו, אך מאוד קשה לי להביע בירושלים דעה מתנגדת לכמה מגדולי התורה כי סוף סוף אני רק ר"מ בישיבת עץ חיים בה נמצאים תלמידים (ומן החשובים) שהם נוטים לנטורי קרתא, ואני מחזיק גם את הרב בנגיס שליט"א כרבי בתורה... בכל זאת אשתדל להיות נוכח בהישיבה כשתתקיים. בדברים אלה הסברתי את סיבת סירובי לחתום על הקול קורא של רשימה ב' לבחירות לאסיפה המכוננת, למרות שדעתי נוחה מרשימה זו".

דהיינו, הגרא"ז מלצר, לא רק שאין לו הסתייגות מהבחירות, כפי שחפץ וינמן לעשות, אלא אף דעתו נוחה מרשימת החזית הדתית המאוחדת עם המזרחי. (ואכן, בבחירות שלאחר מכן, כבר פסקו בפסק דין גם הגרא"ז מלצר, גם הרב מטשיבין וגם הרב קרליץ על "חוב קדוש על כל אחד ואחד להשתתף בבחירות...") אך על כך בהזדמנות אחרת).

על חוות דעתו של החזון איש בקשר לבחירות, נאריך בפרק נפרד. וינמן עצמו התעלה מעל עצמו והסכים לכתוב (בפרק אחר) שהחזון איש 'הסכים' שילכו לבחירות, אך בנקודת הזמן הזו, הוא אינו כותב זאת, אלא נותן את הרושם כאילו החזון איש, בכך שלא חתם, הסתייג מהבחירות. בפרקנו בנושא זה נגלה את השקרים שבנה ה'חוקר' כפי שרק טוען רבני יודע, אך כיום כבר ברור ומוסכם שהחזון איש הורה להצביע בבחירות ובוודאי שלא הסתייג מכך.

גם הרב פינקל שלא נמצאה חתימתו בכרוז בבחירות הראשונות, כתב וחתם בבחירות השניות כי "חוב קדוש להשתתף בבחירות", כך שהקביעה ש'הסתייג מהבחירות אינה נכונה.

הרב מפרשבורג לא חתם אף פעם על כרוז הליכה לבחירות, אך בכל פעם הורה לתלמידיו ללכת להצביע. הוא היה מראשי המועצת, ואף הורה אז על הכניסה לממשלה הראשונה. דברים אלו ידועים לכל תלמידיו הנה דוגמא קטנה:

את הסיפור דלהלן סיפרו אחד מחשובי גדולי התורה, כפי ששמעו מכלי ראשון עם התרחשותו. והדברים מדברים בעד עצמם:

הרבני הנגיד הנודע, ר' שמואל בני-מין פרוידיגר ע"ה, מחשובי קרתא דשופרייא היה. בר אוריין ובר אבהן, נודע ביראתו ובחכמתו ובצדקת פזרונו, ואך טוב גמל עם ישראל.

רס"יחס היה רבי שמואל בנימין. אמו ע"ה, היתה אחות הרבנית מפרש" בורג ע"ה. והוא עצמו הסתופף וקנה תורה ויראה אצל רבו המובהק, הלא הוא דודו מרן הגאון רבי עקיבא סופר זי"ע, בעל ה"דעת סופר". הווי אומר: האחיין היה תלמיד מובהק.

כחד מיקירי קרתא, היה רבי שמואל בנימין חבר בהעדה החרדית בירושלים, ואף העלה לה מס'חבר קבוע, תמידין כסדרן, ברצותו להיות חבר אני לכל אשר יראוך.

בהגיע עת הבחירות, מצא עצמו ר' שמואל בנימין במצוקה. מחד, הינו חבר בהעדה החרדית, שרבניה אסרו ההשתתפות בבחירות. מאידך, מסתו"ף הוא בצילו של דודו, הגאון בעל ה"דעת סופר", חבר מועצת גדולי התו-

רה ומנאמניה של אגודת ישראל ממכווני דרכה ואורחותיה.

מטעם הכמוס עמו לא חתם רבנו ה"דעת סופר" על הכרוז, אך עודד והורה את כל שומעי לקחו והמסתופף פים בצילו להשתתף בבחירות, להגביר לה פעלים וחיילים, לחזק כוחה ונציגו"תה. היה אפוא, רבי שמואל בנימין ע"ה, במצוקה: מה יעשה? איך ינהג?

כבכל דבר אחר, נכנס להציע מצוקתו בפני רבו ה"דעת סופר". השיבו רבנו: חבר אתה בהעדה החרדית, סור נא אצל הגאון רבי זעליג ראובן בנגיס זצ"ל, ראב"ד בד"צ העדה החרדית מחותמי האיסור, ושאל לפיו כיצד עליך לנהוג.

בא רבי שמואל בנימין אצל הגאון רבי זעליג ראובן בנגיס זצ"ל הציע מצוקתו ושאל: איך אנהג ביום הבחירות ומה עלי לעשות.

השיבו הרב בנגיס זצ"ל: "היות שדעת רבך היא שיש להשתתף בבחירות, יכול אתה להשתתף בבחירות ולהצביע כהוראתו על אף היותך משלם מס'חבר להעדה החרדית..."

ומשבארנו שקרים אלו, מתברר השקר הגדול, המסקנא אליה הוא מנסה להוביל:

1. הקורא מתרשם, שרק 7 מתוך 19 חתמו להצביע, ואם כן, אין כאן רוב. וכדבריו "רק מיעוט קטן חתם".

נתחיל ב'לשיטתו'. מדוע החליט שהמנין הוא 19 חברים? לשם יצירת 'חוסר הרוב' בחר וינמן להסתמך על מכתב שנשלח לגדולי הדור בארץ ישראל לאחר ועידת תש"ד, ובכך להסמיכם' כחברי מועצה"ת גם בתש"ט. הוא מתעלם מכך שרק חלקם הביע את הסכמתו להיכנס למועצת גדולי התורה, ואף יותר מכך הוא מתעלם מועידת תש"ז, שם הוסמכו חברי מועצה"ת אחרים. אבל עדיין נמשיך לשיטתו.

הוא מדגיש שמבין 19 החברים או 'ממלאי מקומם' חתמו רק מיעוט קטן. כעת נשאל, מי מילא את מקומו של הרב דושינסקי שנפטר בינתיים? הלא הוא הרב בנגיס. הרב בנגיס כבר נמצא בזכות עצמו ברשימת החברים, כך שרשימת החברים לא מונה 19 אלא רק 18, וזה גם לשיטתו.

רב נוסף מ'נבחרת ה'19 היה רבי אליעזר הגר מויזניץ, שנפטר בינתיים לבית עולמו. אחיו האמרי חיים לא היה בארץ (ובכל זאת בנו רבי משה יהושע חתם לחזית), ואחיו הצעיר המקור ברוך מסרט ויזניץ, מילא את מקומו במועצת גדולי התורה. מדוע שמו הושמט מרשימת החברים? ברור, כי הוא חתם לבחירות.

כעת נמנה את הרבנים חברי מועצת גדולי התורה, או ממלאי מקומם, שזכו להיות ברשימת וינמן כחברים, שבטוח חתמו לבחירות, ונגלה שאין זה מיעוט קטן של 7 מתוך 19 אלא של 9 מתוך 18 חותמים, פלוס 3 עד 5 מורים להצביע ודאיים, (השאר עוד לא ביררנו) ורק אחד! שחתם נגד ההליכה לבחירות. שלא לדבר אילו נחשיב את הרב מטשיבין – שהתווסף למועצה"ת בתש"ז, שאז ישנם 10 מתוך 19 חותמים, וכל השאר המצטרפים בע"פ.

זו הרשימה:

1. האדמו"ר מבעלזא.
2. האדמו"ר מגור.
3. הרב כהנמן.

4. הרב מאיר קרליץ.
5. האדמו"ר מסדיגורא.
6. האדמו"ר מטשורטקוב.
7. האדמו"ר מויזניץ, סרט.
8. הרב ורנר.
9. הרב סורוצקין.
10. (הרב מטשיבין).

מלבד זאת יש להוסיף:

11. החזון איש שהורה בפירוש ללכת לבחירות ולא הסתייג.
12. הגרא"ז מלצר שאמר בפירוש שדעתו נוחה מהרשימה, ואינו רוצה להורות בירושלים ללכת לבחירות. ואכן בבחירות הבאות חתם בפירוש על הבחירות.
13. הרב פינקל שכנ"ל חתם בבחירות לאחמ"כ על "חוב קדוש להצביע בבחירות".
14. הרב מפרשבורג, שלמרות שלא חתם, אך הורה ללכת לבחירות וכנ"ל.
15. הרב עטיה, בספר הזכרון לזכרו מעיד הרב צדקה שהרב עטיה הלך בעצמו להצביע בבחירות הראשונות. (ועל אף הניסיונות לומר שחזר בו, ראשית, עובדה שבבחירות אלו הלך בעצמו, 'מספיקה' בשביל להעביר אותו אל הרוב המתירים ולהכחיש את זה ש'הסתייג' מהבחירות,, ומלבד זאת ראה עדות אחיינו הגר"א סאלים המעיד שעודד תמיד ללכת לבחירות, יתד ז' שבט תשע"ג).

הנותרים אם כן, הם ארבעה.

1. הרב קליין – שלא חתם לבחירות. אך הורה להשתתף בממשלה שהוקמה. אין לי כרגע מידע בקשר להצבעה בבחירות..
2. הרב בנגיס – היחיד מכל ה"19", שאסר את הבחירות.
3. הרב מבריסק - שלא התערב בעניני בחירות עד לבחירות שלפני פטירתו שהורה להצביע.
4. הרב זריהן שלא הצלחתי לברר אודותיו, רק יש לקחת בחשבון שהיה בעצמו אב"ד הרבנות בטבריה, ועוד נגיע לחתימתו. (נשאר משהו ל'קנאים', שירוצו לחפש מברק שהוא כותב שאינו מתערב בבחירות...")

זאת אומרת, שמתוך 18 חברי מועצה, מחצית ודאים הורו להצביע לחזית הדתית בבחירות הראשונות, ואף חתמו על כך, ובהצטרף החזון איש, הרב מלצר, והרב מפרשבורג ואחרים הרי יש כאן הרבה יותר מרוב. למעשה רק רב אחד! מכל נבחרת ה'19, חתם על איסור להצביע בבחירות.

אך אם המטרה של החוקר האובייקטיבי היתה להביא 'רוח' של איסור וחוסר נחת מהבחירות, מחליטים מספר החלטות לא משמעותיות:

- שהצטרפות להסכמה לבחירות "מותרת" לרבנים רק על ידי חתימות.
  - משמיטים את מכתבו של הרב מאיר קרליץ.
  - משמיטים מכתב הרב מטשיבין.
  - לא מגלים כי הרב דושינסקי נפטר.
  - לא מחשיבים את הרבי מסרט ויזניץ כממלא מקומו של אחיו.
- והנה לנו רק 'מיעוט קטן שחתם'...

(נ.ב. לכל המתרצים למיניהם, שיבואו בקטעים הבאים לסנגר ולהסביר שאת מכתב פלוני וינמן לא מצא, ומכתב פלוני לא נחשב מספיק, והעדויות היא לא נחשבת וכו' וכו', תשובתי

היא פשוטה: אין כוונתי להוכיח כעת מי צודק ומי היה בעד ומי היה נגד וכו', (אני ממש לא חושב שצריך רוב **חוקי חותם**), כוונתי רק לחשוף כיצד בשביל להגיע למטרותיו המסומנות מראש, השמיט דברים והכתיב היסטוריה כפי שחפץ. בכל מקרה אין כאן מחקר הגון, בלתי תלוי, ואובייקטיבי).

שקרים אפורים ו'מוצנעים' נוספים בקטע זה.

לפני שנבהיר את השקר הבא, יש לתת את הדעת על הטיעון המרכזי של וינמן, שהוא חוט השני בדבריו לאורך כל הספר. הדברים נאמרים למי שקרא בעיון את כל ספרו של וינמן, ולא ניזון על ידי קטעים נבחרים מדבריו.

- וינמן אומר כך: מועצת גדולי התורה כגוף **חוקי**, לא החליטה החלטות לאגודת ישראל כפי הנכתב בחוק (ולענינו בחוקי אגודת ישראל), ומשכך לא פעלה אגודת ישראל כגוף השומע ל"מועצת גדולי התורה".

שוב, תקשיבו טוב מה כתוב בספרו (בסיכום ספרו, ובין הדפים). ראשי אגודת ישראל, לא רק ששאלו את גדולי ישראל את הדרך ילכו בה, אלא אפילו התחננו. לא רק שלא עשו דבר אחד מעצמם, אלא כל דבר ודבר שעשו היו לאחר ששמעו את דעת חברי מועצת גדולי התורה.

אלא מה? אסור היה לגדולי ישראל שהחליטו החלטות לתת הוראות כאלו כ'גוף חוקי' לחברי אגודת ישראל. או במילים אחרות, גם אם לגדולי ישראל היה מותר להחליט, הרי שזה לא המתכונת שמחייבת את ראשי אגודת ישראל, ואסור היה להם לפעול על פיה.

כך למשל באסיפה שישבו בה הרב מבריסק, הרב דושינסקי, הרב מטשיבין, הרב בנגיס, הרב מפרשבורג הרב מינצברג טוען וינמן נגד החלטתם להישאר בממשלה הזמנית כי "**ההרכב לא היה מוסמך מפתא היותו הרכב חסר להחליט בכגון דא**". ראה עמוד 119. עפ"ל. (נדגיש כי במחקרנו המקיף נפריך גם את כל המיתוס הזה גם לשיטתו, אך אין כאן מקומו).

כעת יובן מדוע החליט וינמן להיצמד 'חוקית' לרשימה מתש"ד. מה הוא מדגיש בה כל כך? ומה זו השורה המובלעת שהכניס על הרב מטשיבין.

כאן, כטוען רבני, ישנה לא פחות מ'גניבה'. כל דיין מתחיל היה עולה עליה. הנה היא לפניכם.

בעמוד 31 ציטט וינמן, את המועצה המרכזית במרינבד בשנת תש"ז. מכיון ווינמן יודע טוב, כשרוצה, לדייק בשנים, מה היה קודם ומה היה אחר כך, (כך עשה בפרק על הגר"ח מבריסק) שכח לפתע ששנת תש"ז היא אחרי שנת תש"ד. ואם כן, מבחינה **חוקית**, יש להתייחס להחלטות שהתקבלו בשנת תש"ז.

הנה החלטה שהתקבלה על ידי כל המוסדות המוסמכים של אגודת ישראל בעולם:

ה. בשביל עיני ארץ ישראל נבחר ועד פועל מצומצם של מועצת חכמי התורה, מחבריה היושבים בארץ ישראל, האדמו"ר מסדיגורה רבי אברהם יעקב פרידמן, הגאון רבי אברהם יצחק קליין, האדמו"ר מסרט ויזניץ רבי ברוך האגער, הגאון רבי דב בעריש וידנפלד מטשיבין [ראה זה פלא, שם זה הושמט 'בטעות' כאשר וינמן מצטט את הרשימה המכובדת החדשה, אולי חשש שתהיה מכובדת מידי, אך בעמוד 137 כש'נעלם' ממנו מכתבו של הרב מטשיבין, מיהר להוסיף "שהיה אחד מחברי הועד הפועל המצומצם של מועצת גדולי התורה..."] הגאון רבי יוסף כהנמן מפונוביז, הגאון רבי מאיר קרליץ.

בשביל להבין את התוקף החוקי של ועד רבנים זה, נתבונן בסעיפים הקודמים בהחלטות שם נקבע כי "**הועד הפועל המצומצם של מועצת גדולי התורה יכריע בכל השאלות שיובאו לפניו, הן הנוגעות**"

לעם ישראל והן הנוגעות לאגודת ישראל, והכרעתה מחייבת את כל תנועת אגודת ישראל וארגוניה".

אך לוינמן, היה נוח להתעלם מועד חוקי זה, והוא בחר את 19 החברים שנבחרו בתש"ד...

הסיבה פשוטה ביותר. אילו נערוך כעת את החשבון ה'חוקי' של החותמים לבחירות נגלה כי חמשה מתוך ששה רבנים שנבחרו 'חוקית', **חתמו** על הבחירות. **רוב מוצק לכל דבר**... גם לשיטתו שזקוקים דווקא לחתימה...

- שקר אפור נוסף בדבריו, שברצותו מדגיש וברצותו מחויר, זוהי השורה הבאה: "האדמורי"ם מגור, מסדיגורא מבלז ומטשורטקוב על כרוז האדמורי"ם **המבקש** להצביע, והרבנים ורנר סורוצקין וכהנמן על אחד משני הכרוזים האחרים". שמתם לב? בחתימת האדמורי"ם הוא מדגיש שוב שסך הכל הם חתמו על כרוז המבקש. לא המצווה. הוא מדגיש זאת בשביל שלא נשכח. אך על חתימות הרבנים הליטאים הוא כותב בסתמיות "על אחד משני הכרוזים האחרים", משהו אפוף מסתורי. תרשו לנו רק לכתוב את אותה שורה קצת אחרת. "האדמורי"ם מגור, מסדיגורא מבלז ומטשורטקוב חתמו על כרוז האדמורי"ם המבקש לפעול **ומורה** להצביע, והרבנים ורנר סורוצקין וכהנמן על אחד משני הכרוזים האחרים, המורים ואף **מחייבים** להצביע **ואוסרים להימנע**".

מכיון ווינמן מדבר על חוקיות, אז חוקית הוא לא שיקר בהדגשות אלו, הוא רק השלים את השטיפה המוחית.

ושקר אחרון לקטע שבציטוט קטע זה:

- לסיום הקטע ההוא, מסיים וינמן בהצטנעות: **"איני רוצה להיכנס לשאלת משקלם האישי של החותמים על הכרוז לעומת אלו שאינם חתומים עליו. איני מוסמך לשקול, והאמת תורה דרכה"**.

במילים אלו, מתכוון וינמן להדגיש את התזה הצדקנית שלו, כי הוא מדבר רק מבחינה חוקית. מתמטית. מספרים של אחד ועוד אחד עד להשגת הרוב. שקר זה מתגלה, כאשר בהמשך הקדיש המחבר פרק שלם! פרק ארבעה עשר, שכותרתו הוא "תגובות בעולם התורה לכניסה לממשלה בתש"ט". פרק זה בא בעקבות סיום פרק י"ג שבו לראשונה מודה וינמן, כי אגודת ישראל נכנסה לממשלה בתש"ט לאחר שהתכנסה מועצת גדולי התורה ב'הרכב חוקי' ומחייב והורתה להיכנס לממשלה. מה עושים? ממציאים בעיה חדשה, ששמה אי שיתוף גדולי זקני הדור, אפילו שהחלטה היתה חוקית. למרות שגם הפרק ההוא רצוף שקרים (כן, מבטיח, את הכל נגלה), הוא עומד בסתירה גמורה לשורה הצדקנית שכותב כעת **"איני רוצה להיכנס לשאלת משקלם האישי של החותמים על הכרוז"**. למרות שהוא רוצה גם רוצה. יכנס גם יכנס. השאלה בתזמון. כאשר הרבי מבעלזא חותם ובעקבותיו תשעים ושמונה אחוזים מכל גדולי הדור מורים להצביע בבחירות (כולל החזון איש) יגיד וינמן אני לא אכנס למשקלם האישי, אלא זה לצערי 'לא חוקי', אך כאשר יתקל בפעילות 'חוקית', ימציא את גלגל 'זקני הדור' ומשקלם האישי.

כך נראית אכן עבודה של טוען רבני, שמתבסס על טענות ישנות של נטורי קרתא, פשקווילים, עיתוני החומה ועיתוני הקול הקנאים, והופכם למסמך משפטי. גאון הוא היה. שקרן גם.

נ.ב. הבאנו חלק זה לאשכול זה, בהמשך, כאשר נפרוט אחת לאחת את השקרים הרבים שבספרו, נפתח על כך בעזרת השם אשכול בפני עצמו.